

ՄԱՀԳՈՅԺ

✱ Հ. Արսէն Այտնեան.

Յուլիսի 7-ին Վեննայում վախճանուել է լատինի հայագէտ և Վեննայի հայ կաթողիկ Մխիթարեան միաբանութեան արքանալոր Հ. Արսէն Այտնեանը, որով զգալի կորուստ ունեցաւ հայ գրականութիւնը:

Հանդուցեալը իւր ուսումը ստացել էր Վեննայի վանական դպրոցում և լատինի էր որպէս լաւ հայագէտ Հ. Այտնեանը մեծ համբաւ է վայելում հալոց մէջ և դորա գլխաւոր պատճառը նորա ճշնական քերականութիւնն արդի հայերէն լեզուին նշանաւոր աշխատութիւնն է, տպուած 1866 թուին, որի մէջ հեղինակը մանրամասն և զիտնական քննութեան ենթարկելով գրաբարն ու աշխարհաբարը, ցոյց է տալիս, որ գրաբարը իբրեւ մեռած լեզու, չի կարող ալ ևս կենդանանալ և գրական լեզու դառնալ, և աշխարհաբար լեզուին է վիճակուած ժողովրդական գրականութեան արտալայտիչը լինել, որպէս արդի, կենդանի լեզու, որը ունի իւր կանոններն ու քերականութիւնը:

Թէպէտ մինչև արդ աշխարհաբար լեզուն արդէն քաղաքացիութեան իրաւունք էր ստացել մեղանում և ամբողջ գրականութիւն ունէինք ալ լեզուով, բալց անշուշտ Այտնեանի երկասիրութիւնը մեծ ազդեցութիւն ունեցաւ թէ արևելեան և թէ արևմտեան աշխարհաբարի մշակութեան և ուսումնասիրութեան գործում և մասնաւորապէս Վեննայի Մխիթարեան հայրերի վերաբեր Այդ միաբանութիւնը առաւ ձին հռչակ ստացաւ Հ. Այտնեանի վանահայրութեան օրով և նորա շնորհիւ հրատարակուած է անտեղ «Հանդէս ամսօրեայ» ուսումնասիրութիւն, որ ինչպէս «Էլումալի» անցեալ համարումն էլ լիջեցինք, նուիրուած է հալագիրական լուրջ ուսումնասիրութեանց և որին աշխատակցում են հալ և օտարազգի հայագէտներ:

«Էլումալի» խմբագրութիւնը չալտնում է իւր խորին վիշտը Վեննայի Մխիթարեան միաբանութեան հալ գրականութեան կրած մեծ կորուստի համար: